

**И.Раззаков атындагы КМТУда 2021-2025-жылдар аралыгында
мамлекеттик тилди өнүктүрүүнүн Программасынын
аткаруу планы**

№	Иштердин аталышы	Мөөнөтү	Жыйынтыгы	Аткаруучулар
1	2	3	4	5
1. Кыргыз Республикасында Мамлекеттик тил жөнүндө мыйзамдык жана ченемдик тартиптердин жана милдеттердин аткарылышын камсыз кылуу, локалдык документтерди иштеп чыгуу жана жүзөгө ашыруу				
1.1	Университеттин ишмердүүлүгүндө мамлекеттик тил чөйрөсүн жөнгө салган тиешелүү башкаруу, уюштуруу жана жыйынтыктоо иш-аракеттерде укуктук-ченемдик документтерди, регламенттик көрсөтмөлөрдү документтик жолжободо Кыргыз Республикасынын мыйзамдык талаптарына шайкеш келтирүү.	2021-2025-жылдарда	Тиешелүү башкаруу, уюштуруу жана жыйынтыктоо иш-аракеттер, документтик жолжоболоо, окуу-усулдук документтер боюнча ректордун буйругу	Ректорат, түзүмдүк жетекчилер Мамлекеттик тил бөлүмү
1.2	Университетте Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тил Мыйзамын ишке ашыруу жана мыйзамдык талаптарынын аткарылышына мониторинг жүргүзүү	2021-2025-жылдарда	Ректордун буйругу, иш пландар	түзүмдүк жетекчилер
1.3	Университетте окутуунун бардык баскычтарында окутуунун тили катары мамлекеттик тилди колдонууну кеңейтүү	2021-2025-жылдарда	Тиешелүү документтерди даярдоо, бекитүү	Ректорат, түзүмдүк жетекчилер
1.4	Мамлекеттик тилде базалык атайын адабияттарды, окуу куралдарын, усулдук көрсөтмөлөрдү которууну уюштуруу жана аларды конкурстук негизде чыгаруу	Ар бир окуу жылында	Конкурс жарыялоо, жылдык басма чыгаруу, пландын 50%нан кем эмес кыргыз тилинде чыгарылышы	Ректорат, Мамл.тил бөлүмү, Окуу-усулдук кеңеш
1.5	Окутуу процессинде колдонуу үчүн тандоо максатында бардык окуу дисциплиналары боюнча окуу китептеринин жана окуу куралдарынын кыргыз тилинде чыгарылышын колдоо жана котормосунун мазмундук жактан баалоо боюнча Терминологиялык комиссиянын курамын кайра кароо, ишин жандандыруу.	Ар бир окуу жылында	Комиссиянын курамы, жобосу, регламента, которулган эмгектер, иш пландар.	Ректорат, Мамлекеттик тил бөлүмү, Терминологиялык комиссия
1.6	Кыргыз тилинде сабак өткөн мыкты лекторлор үчүн кошумча каржылык	Ар бир окуу жылында	Сыйлоо системасынын жобосу, конкурс	Ректорат

	кызыктыруу жана сыйлоонун башка түрлөрүн колдонуу системасын киргизүү		өткөрүү, материалдык жана моралдык сыйлыктар	
1.7	Мамлекеттик тилде окутуунун толук циклин жүргүзгөн тайпаларды ачуу	Ар бир окуу жылында	Кыргыз тилинде окуй турган студенттер үчүн агымдарды ачуу боюнча ректордун буйругу, бөлүмдөрдүн ачылышы, окуу-усулдук жана өндүрүштүк докуменггер	Ректорат, Тиешелүү бөлүмдөрдүн жетекчилери
1.8	Кыргыз тилинде окутуу-үйрөтүүнүн жаңы усулдук ыкмаларын өздөштүрүү, иштеп чыгуу жана аларды колдонуу	2021-жылы	Концепцияны бекитүү	Ректорат, Кыргыз тили кафедрасы
1.9	Кыргыз тилин окуткан окутуучулардын квалификациясын жогорулатуу боюнча КР Билим берүү жана илим министрлигинин алдындагы борборлор менен иш алып баруу	Ар бир окуу жылында		Кыргыз тили кафедрасы Мамлекеттик тил бөлүмү
1.10	Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тил Мыйзамын ишке ашыруу жана мамлекеттик тилди өнүктүрүү боюнча мыйзамдык, укуктук-ченемдик документтерди, регламенттик көрсөтмөлөрдү топтоо жана тиешелүү кызматкерлерге тааныштыруу.	Ар бир окуу жылында	Тиешелүү документтерди даярдоо, бекитүү, кызматкерлерге тааныштыруу	Ректорат, Мамлекеттик тил бөлүмү
1.11	КРнын Мамлекеттик тил майрамына карата жыл сайыи майрамдык иш-чараларды өткөрүү	Ар бир окуу жылында	Ректордун буйругу, иш пландар	Кыргыз тили кафедрасы
1.12	КРнын Президентине караштуу Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссиянын календарлык иш планы менен таанышуу жана аны университетте аткарууга иш-чараларды көрүү	Ар бир окуу жылында	Иш-чараларды бекитүү	Мамлекеттик тил бөлүмү
1.13	Мамлекеттик тил боюнча керектүү ченемдик документтерди (буйруктар, токтомдор, жоболор, көрсөтмөлөр ж.б.) даярдоо жана ишке ашыруу	Ар бир окуу жылында	Тиешелүү документтерди даярдоо, бекитүү	Ректорат, Мамлекеттик тил бөлүмү
1.14	Мамлекеттик тил бөлүмүнүн ишин коюлган талаптарга ылайык уюштуруу, анын пландарын аныктоо, бекитүү	Ар бир окуу жылында	Мамлекеттик тил бөлүмүнүн Жобосу, пландар	Ректорат
1.15	Университетте мамлекеттик	Ар бир	Сметаны бекитүү	Ректорат,

	тил боюнча өтүлө турган календарлык иш-чаралардын чыгашаларын аныктоо, жалпы сметасын түзүү жана бекитүү	окуу жылында		тиешелүү түзүмдөр, Кыргыз тили кафедрасы
1.16	Мамлекеттик тилди кеңири колдонуу максатында КМТУда ар түрдүү маалымат материалдарды, көргөзмө баяндамаларды даярдоо, конференция, семинарларды, тегерек столдорду жана конкурстарды өткөрүү	Ар бир окуу жылында	Конференция, семинарлар, тегерек столдор	Тил борбору, уюштуруу тобу
1.17	Университеттин бардык түзүмдөрүнүн окуу, усулдук, өндүрүштүк кабинеттеринде тиешелүү көрнөк-жарнактардын кыргыз тилинде илинишин толук камсыз кылуу	2021-жылы	Ректордун буйругу, мониторинг	Ректорат, тиешелүү бөлүмдөрдүн жетекчилери
1.18	Эл аралык эне тили күнүнө карата иш-чараларды өткөрүү	Ар окуу жылында	Иш план, Резолюция кабыл алуу	Ректорат, Мамлекеттик тил бөлүмү
2. Иш кагаздарын мамлекеттик тилде жүргүзүү				
2.1	КМТУнун Кеңесинде, Кадрлар бөлүмүндө, окуу башкармалыгында, институт деканат, кафедраларда ж.б. тиешелүү бөлүмдөрдө иш кагаздарын кыргыз тилинде жүргүзүүгө иш- аракеттерди көрүү	Ар окуу жылында	Документтердин топтолушу	Тиешелүү түзүмдөрдүн, бөлүмдөрдүн жетекчилери
2.2	Университетте бардык деңгээлдеги (ректорат, институттар, факультеттер, кафедралар ж.б.) жыйындардын, чогулуштардын, конкурстук комиссиясынын протоколдорун мамлекеттик тилде жазууга өткөрүү	2021-2025-жылдарда	Документтердин толтурулушу	Тиешелүү түзүмдөрдүн бөлүмдөрдүн жетекчилери
2.3	КМТУнун Уставын, институттардын, факультеттердин ж.б. түзүмдүк бөлүктөрдүн Жоболорун кыргыз тилинде жазуу жана которуу.	2021-жыл	Ректордун буйругу	Тиешелүү түзүмдөрдүн бөлүмдүн жетекчилери
2.4	Иш кагаздарынын мамлекеттик тилдеги уюштурулушун камсыз кылган колдонмолорду, типтүү нускаларды даярдоо, ишмердүүлүккө колдонуу.	Ар бир окуу жылында	Эмгектер	Тил борбору
3. Окуу процессин кыргыз тилинде жүргүзүү боюнча иш-чаралар				
3.1	Керектүү багыттар, адистиктер боюнча окутууга кыргыз топторун ачууну	2021-ж.	Ректордун буйругу, окуу-усулдук документтер	Декандар, директорлор

	улантуу			
3.2	Кыргыз тилинде окутула турган адистиктер боюнча окуу пландарын кыргыз тилине которуу	2021-2025-жылдарда	Окуу пландары	Кафедра башчылары
3.3	Адистиктер боюнча кыргыз тилинде басылып чыккан окуу куралдарына, окуу китептерине, усулдук эмгектерге жана окуу-усулдук комплекстерге (ОУК) конкурс өткөрүү	Ар бир окуу жылында	Ректордун буйругу, сынак жарыялоо, анын жыйынтыгын чыгаруу	Ректорат, мамлекеттик тил бөлүмү, окуу- усулдук кеңеш
4. КМТУда илимий иштерди, инновациялык технологияларды өнүктүрүүдө кыргыз тилин колдонуу чөйрөсүн кеңейтүү боюнча иш-чаралар:				
4.1	Техникалык жана табигый-илимий багыттар боюнча инновациялык изилдөөлөрдү орус жана башка чет тилдерден кыргыз тилине которуу иштерин жандандыруу.	2021-2025-жылдарда	Иш пландар	Кафедра башчылары
4.2	Башка тилде чыгарылган илимий баяндамаларга, окуу китептерине, монографиялык жана усулдук эмгектерге ж.б. илимий иштерге кыргыз тилинде аннотация жазуу талабын күчөтүү	Жыл ичинде	Ректордун буйругу, иштердин маалыматы	Илимий иштер боюнча проректор, окуу-усулдук кеңеш
4.2	КМТУда илимий конференциялардын, симпозиумдардын, семинарлардын ж.б. кыргыз тилинде өткөрүлүшүнө иш-аракеттерди көрүү	Жыл ичинде	Иш пландар	Илимий иштер боюнча проректор, уюштуруу комитети
4.3	Аспирантура менен изденүүчүлөр үчүн кандидаттык минимумдарды тапшырууда мамлекеттик тил боюнча сынакты улантуу.	2021-2025 жылдарда	Сынактын жобосу, анын киргизилиши	Ректорат, илимий иштер боюнча проректор
4.4	Билимдин ар түрдүү тармактары боюнча илимий изилдөөлөрдү жүргүзүүдө мамлекеттик тилди кеңири колдонуу	2021-2025-жылдарда	Мамлекеттик тилде даярдалган илимий эмгектер	Ректорат, илимий иштер боюнча проректор
4.5.	Мамлекеттик тилде илимий изилдөөлөрдү жүргүзүүгө, диссертацияларды жактоого колдоо көрсөтүү жана көмөктөшүү, диссертацияларын кыргыз тилинде коргогон илимпоздорго акчалай каражат менен сыйлоо маселесин чечүү	2021-2025-жылдар үчүн	Ректордун буйругу, мамлекеттик тилде жакталган диссертациялар	Ректорат, илимий иштер боюнча проректор, тиешелүү бөлүмдөрдүн жетекчилери
5.Мамлекеттик тилди санариптештирүү				
5.1	Маалыматтык жана байланыш технологияларын	2021-2025-жылдарда	Иш-чаралардын пландары	Информатика жана эсептөөчү

	санариптештирүүдө кыргыз тилинде текстти, үндү, графикалык сүрөттөлүштөрдү, видеокөрүнүштөрдү, анимацияларды, электрондук ресурстарды иштеп чыгуу.		Ректордун буйругу, иштердин маалыматы	техника, Телекоммуникациядагы маалымат сист.ж-а технологиялар кафедралары
5.2	Мамлекеттик тилде сабак өтүүгө багытталган мультимедиялык, компьютердик программаларды иштеп чыгуу.	2021-2025-жылдарда	Иш-чаралардын пландары Ректордун буйругу, иштердин маалыматы	Компьютердик системаларды программалык камсыздоо, Колдонмо математика ж-а информатика каф.
5.3	Электрондук усулдук каражаттардын жана видеоматериалдардын электрондук базасын түзүү.	2021-2025-жылдарда	Иш-чаралардын пландары Ректордун буйругу, иштердин маалыматы	IT департаменти, Маалыматтык технол.фак-ти
6. КМТУда кадрлардын мамлекеттик тилди билүү деңгээлин жакшыртуу иш-чаралары				
6.1	КМТУнун бардык институттарында, факультеттеринде жаңы түзүмдүк бөлүктөрүндө окутуучулар менен кызматкерлерге мамлекеттик тилди тиешелүү деңгээлде үйрөтүү боюнча курстарды өтүү	Жыл ичинде	Ректордун буйругу, тил үйрөтүү курстарынын ачылышы	Ректорат
6.2	Тиешелүү профессордук-окутуучулар курамына, окутуучу-көмөкчү курамына жана кызматкерлерге мезгили менен кыргыз тилин билүү деңгээлин билип туруу үчүн тест-сынак өткөрүп туруу	Жыл ичинде	Тест-сынагынын жобосу, өткөрүлүшү	Билим берүүнүн сапатын башкаруу бөлүмү (ББСББ)
6.3	КМТУга жаңы кадрларды алууда аларга мамлекеттик тилди тиешелүү деңгээлде билүү талабын шарт катары киргизүү	Жу мушка кабыл алуу учурунда	Аңгемелешүүнү өткөрүү	Ректорат
6.4	Университетте иш-кагаздарын мамлекеттик тилде жүргүзүү үчүн керектүү колдонмолорду даярдоо жана чыгаруу	2021-2022-жылдары	Басылмаларды чыгаруу, тааныштыруу	Мамлекеттик тил бөлүмү
6.5	Мамлекеттик тилдеги тиешелүү иш-кагаздарынын типтүү нускаларын даярдоо жана колдонуу	2021-2022-жылдары	Документтердин колдонулушу	Мамлекеттик тил бөлүмү
7. Студенттерге тарбия берүүдө, жаштар саясатын жүргүзүүдө жана маданий-массалык иштерди өткөрүүдө кыргыз тилинин ролун көтөрүү боюнча иш-чаралар:				
7.1.	Кыргыз элинин каада-салттары, маданияты, тили, адептүүлүк, ыйман ж.б. тууралуу студенттерге кураторлук сааттардын	Ар бир окуу жылында	Иш-чаралардын пландары	Тил комиссиясы, академиялык кеңешчилер, кураторлор

	көбүрөөк өткөрүлүшүнө жетишүү			
7.2	КМТУда өтүлүүчү салтанаттуу кечелерди, майрамдык иш-чараларды (Нооруз, Жаңы-Жыл, 8-март ж.б.), студенттик фестиваль-сынактарды ж.б. кыргыз тилинде өтүшүнө көмөктөшүү	Жыл ичинде	Иш-чаралардын пландары	Социалдык иштер жана студенттер менен иштөө департаменти, Кыргыз тили кафедрасы
7.3	Студенттердин арасында кыргыз тилине байланыштуу ар кандай сынак-конкурстарды, дилбаяндарды өткөрүүгө көмөктөшүү	Жыл ичинде	Ректордун буйругу, конкурс жарыялоо	Социалдык иштер жана студенттер менен иштөө департаменти

И.Раззаков атындагы КМТУнун өнүгүү жана мамлекеттик тил боюнча проректору, профессор

Б.Т. Төрөбеков